

CERKVENI GLASBENIK.

Orgán Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofje 3 krone.

Uredništvo v Alojzijevišču, upravništvo v Marijanišču.

Gregorianski koral,

njegov postanek, razvoj in uporaba.

(Po svojih predavanjih na poučnem tečaju v Ljubljani spisal dr. Jos. Mantuani.)

(Dalje.)

Ta papež, rojen l. 540. kot sin bogate senatorske rodbine, je šel v samostan in je bil pozneje dalje časa kot papežev poslanik na cesarskem dvoru v Konstantinopolu, torej v stolnici grškega sveta. Pozneje je bil še na Angleškem kot misijonar, a l. 590. je bil izvoljen za papeža in 3. septembra introniziran. Umrl je meseca marca l. 604.

V času med dôbo sv. Ambrozija in med dôbo sv. Gregorija se je razvilo cerkveno petje sila hitro. Pesniki in glasbeniki so tekmovali s svojimi proizvodi.

Večina teh proizvodov se je morala poizgubiti, ali pa jih poznamo, ne da bi vedeli, če so bili kdaj v liturgični rabi.

Vendar poznamo več krščanskih pesnikov, kateri so zlagali himne; ohranilo se je tudi več proizvodov njihovega genija. Taki so n. pr.

1) Sveti Ambrozij, od katerega imamo še gotovo 18 himnov, če ne več. (Prim. Cerkv. Glasb., 1893 n. m.)

2) Sv. Hilarij Poitierski (izreci: Poatjéski, ki je zložil himno: *Beata nobis gaudia.*

3) Prudencij s spevi: *Quicumque Christum quaeritis; Ales diei nuntius; Nox et tenebrae et nubila; Salvete flores martyrum.*

4) Sedulij, ki je zložil lep božični himnus: *A solis ortus cardine*, in dr.

5) Venancij Fortunant: *Vexilla regis; Pange lingua gloriosi lauream; Salve, festa dies; Quem terra, pontus, sidera; O gloriosa Domina; Ave maris stella*, in morebiti še drugih več.

Sila veliko je pa takih pesni, himnov, proz in molitev, ki jih dandanes ne moremo več pripisovati izvestnim pesnikom.

V prejšnjih časih je bil vsak pesnik tudi glasbenik, ki je svoje umotvore sam uglasbil; zató so ravno te melodije nedosežne, kajti nobeden

modernih glasbenikov ni v stanu tako pogoditi zmisel v muzikaličnem izrazu, kot so ga znali stari pesniki — glasbeniki sami.

Za sv. Gregorija je bila narasla silna množica cerkvenih popevov, ki so se prepevali po raznih cerkvah na različne načine. Vtihatapili so se brez dvojbe tudi taki tonovi načini, ki so veljali celó poganom za lascívne.

Ker je sv. Gregorij hotel enotno urediti liturgijo rimske cerkve, mu je bilo mnogo na tem, da dobi pri službi božji dostojno in dobro petje.

V ta namen je ustanovil posebno pevsko šolo, v kateri je sam podučeval ali pa vsaj navzočen bil pri poduku in pri vajah, v kolikor mu je bilo to mogoče.

A hotel je tudi glasbeno gradivo urediti in določiti, kaj naj se pòje. Zbral je zato vso ogromno množico napevov in cerkvenih pesni. Pregledavši jih, pa je obdržal, kar se mu je videlo dobro in porabno, drugo je izločil. Kar je nedostajalo, to je sam dodal, bodisi, da je sam zlagal ali pa dal zložiti od mož, do katerih je imel zaupanje. Vse to gradivo, staro in novo, je dal spisati v knjigo, katero je imenoval „liber antiphonarius“, to je knjiga, v kateri so popevke za antifonično petje. Drugo ime, katero je nadel temu delu, je: „antiphonarius cento“, to je antifonski zbornik. Tradicija pravi, da je dal to knjigo pritrčiti z verigo ob altar, kar je povse verjetno, ker je bilo tako pritrjevanje v srednjem veku res v navadi. Za to reformatorično delo sv. Gregorija imamo dovolj zgodovinskih dokazov in virov.

Že Egbert, škof Yorški (732 — 766) omenja antifonarja sv. Gregorija. Takih prič bi se dalo še mnogo navèsti. Tudi besedilo v Gregorijevem antifonarju dokazuje, da je moral biti spisan najpozneje okoli l. 600., kajti v kolikor je to besedilo biblično, je vzeto iz starejše latinske prestave, ki se imenuje „Itala“, dočim je prevod sv. Hieronima precej mlajši. Itala je bila pa že v prvi polovici 7. veka, torej pred l. 650., izpodrinjena od vulgate (= prevoda sv. Hieronima). Tudi mašni teksti, ki so nastali po l. 600., nimajo več svojih originalnih melodij, ampak so zanje napeve iz Gregorijevega antifonarja porabili in jim jih prilagodili.

Sv. Gregorij sam je imenoval svojo zbirko, kot smó preje omenili, „Antiphonarius Cento“, to se pravi: iz raznih delov sestavljen antifonar, ali če hočemo izraz „Cento“ z domačo slovensko besedo povedati, moramo reči „skrpucan antifonar“. Še koncem 9. veka je bil ta pristni antifonar ohranjen.

Naš koral se torej po vsej pravici sme imenovati: gregorianski, če ga tudi ni zložil sv. Gregorij sam; že to, da je napeve uredil in izbral, in dejstvo, da ni prišel v knjigo noben napev, katerega ni odobril po svojih načelih, opravičuje popolnoma nazivanje, ki je danes v navadi.

A trditev, da je ta papež tudi osem cerkvenih tonov razvil in določil, ne more biti resnična. Zakaj ne?

On sam imenuje antifonar „zbirko“, ali če hočete: „skrpucalo“. Zbral je torej tekste in napeve, ki jih je poznal in ki so bili nastali pred njegovo dôbo, vsaj večinoma. In ti napevi so že zloženi v vseh osmerih tonih. Mogoče je, da je odobril vse tiste tonove načine, v katerih so bili zloženi

po njegovi sodbi porabni napevi, ki jih je bil sprejel v antifonar. Grška glasba je poznala mnogo več škál, nego jih je zastopanih v omenjenem Gregorijevem antifonarju. Pomenljivo je vsekako dejstvo, da nahajamo v onih napevih samo diatonične lestvice. Vendar pa moramo priznati, da je vrsta osmerih cerkvenih tonov razvita in tudi dovršena bila v dóbi kratko pred delavnostjo tega svetega papeža; kajti pisatelj Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus (ok. 480 — 580, umrl je okoli 100 let star!) še ne pozna avtentičnih in plagalnih tonov (Gerbert, *Scriptores*, I, 15), pač pa govori o njih Flaccus Alcuinus, učeni svétnik Karola Velikega (rojen ok. 735, † 804) v kratki razpravi „*Musica*“, katero je izdal Gerbert (*Scriptores*, I, str. 26) po rokopisu dvorne knjižnice dunajske.

Glede na trditev, da je sv. Gregor oprostil glasbo svojega časa spon po prozodiji prougročevanih, treba je biti previdnim. Znano je dandanes, da so imeli koralni napevi pred mnogo več ritmične gibčnosti, nego dandanes. Zato nekateri pisatelji prisojajo koralu razvit in natančno urejen ritem, ki ga tudi pišejo z modernimi glaskami. Drugi spet ugovarjajo in zanikajo. Vzrok temu nesoglasju je, kot vselej, pomanjkanje dovolj temeljitih študij.

Glasbeniki in glasbeni zgodovinarji, kateri prisojajo koralu strogo in do malenkosti urejen ritem, nimajo dosedaj skoro nobenega drugega močnejšega dokaza za svojo teorijo, kot glasben tekst in pa čút, da se morajo posamezne glaske in njihove skupine tako razvrstiti, da odgovarjajo estetičnemu čútu in da ne pačijo poudarjanja besedi. Teoretičnih spisov iz srednjega veka imamo sila malo, ki bi se bavili s to stranjo, in če se bavijo omenjajo ritma le mimogrede.

In na pomanjkanje zgodovinskih izrekov se opirajo nasprotniki ritma in se sklicujejo na dejstvo, češ, vsaj se imenuje koral v srednjeveških traktatih (ali spisih) „*Cantus planus*“, to je enakomerno tekoče popevanje, brez časovne razlike pri posameznih glaskah, naj imajo te to ali ono obliko.

Čút in načela, ki jih imajo pristaši koralnega ritma so v obče pravi; samo njihovi dokazi niso dovolj prepričevalni in stara pisava (nevme) se ne da izkoriščati v njihove svrhe. A tudi nasprotniki ritmova teorije nimajo popolnoma prav, če se sklicujejo na izraz „*cantus planus*“ in vsled tega tolmačijo vse glaske, naj si bodo katerekoli oblike, za enako dolge.

(Dalje prih.)

Še enkrat o petju pri novih sv. mašah.

(Fr. Ferjančič).

G. *Kimovec je v 2. številki lanskega „Cerkvenega Glasbenika“ pod naslovom „Starim in — če treba tudi novim — novomašnikom pa še temu in onemu v album“ z njemu lastno krepko brezobzirnostjo ožigosal razvado, da se zadnji čas pri novih mašah kaj rado sega po znani Kempsterjevi pastoralni maši v D-duru. Dasi se mi je oni spis dozdeval nekoliko prestrog, vendar sem se v bistvu strinjal z njim, kajti reči moram, da z ono Kempsterjevo mašo se tudi jaz nisem mogel nikdar docela sprijazniti.*

Slišal sem jo že mnogokrat in sicer iz grl najboljših naših pevskih zborov. Ker mi je bilo znano, kako so nekateri naravnost zaljubljeni v ono mašo, sem si tudi jaz prizadeval, da bi se nekoliko ogrel zanjo. Toda priznati moram, da se mi to doslej še ni posrečilo. Izvzemši nekaj mest v maši, zdelo se mi je drugo precej prazno, in le čudil sem se, kako morejo biti nekateri tako navdušeni za to skladbo.

Kljub temu pa moram odkrito priznati, da ta Kempterjeva maša nikakor ni najslabša, kar se jih poje pri novih mašah. Žal, da je včasih pri takih slovesnih prilikah slišati še vse kaj slabšega, kakor je omenjena maša. Dobil sem slučajno v roke partituro latinske maše, o kateri se mi je reklo, da so isto lansko leto peli pri novi maši v nekem precej velikem kraju, sicer izven Kranjske.

Partitura je bila pisana, in ob strani je bilo pristavljeno ime skladateljevo „Führer“. Da se ta maša niti od daleč ne da primérjati s Kempterjevo, spoznal sem takoj na prvi pogled. Kako trivialne so melodije te maše!

Poglejmo že takoj začetek!

In tako gre stvar dalje brez vsakega cerkvenega duha.

Ali to še ni najhujše. Najhujše se mi je zdelo pač to, da je v tej maši liturgično besedilo krajšano na tak nečuden in nezmisljen način, kakor nisem do sedaj še nikjer našel kaj podobnega.

Robert Führer, kateri je menda avtor one maše, je sicer znan kot mož, ki je v svojih cerkvenih skladbah brezobzirno krajšal liturgični tekst, in zato zasluži najstrožjo grajo. Ali da bi on tako nezmislno krajšal mašni tekst, kakor sem našel v oni pisani partituri, tega ne bo verjel noben pameten človek. Ne, vso stvar si jaz razlagam takole: Führer je pač tudi v omenjeni maši po svoji slabi navadi krajšal tekst, ali ker se je kljub temu zdelo maša še predolga, jo je potem kak organist-skaza še bolj okrajšal. Latinščine seveda ni razumel in zato jo je okrajšal tako, da nima sedaj nobenega zmisla.

Da bodo cenjeni bravci vedeli, kaj je vse mogoče v 20. stoletju, naj tu navedem kar cel tekst za „Gloria“. Sicer se pa ni treba bati, da bo to predolgo, kajti „Gloria“ v oni pisani partituri obsega še ne prav 6 vrstic! Ves tekst torej se glasi takole:

„Gloria, gloria in excelsis Deo. Et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Glorificamus te, glorificamus te. Quoniam, quoniam solus sanctus. Tu solus Altissimus, tu solus Altissimus, Jesu Christe, Christe. Dei Patris. Amen.“

Ljudje božji, sedaj vas pa vprašam, ali ste že našli kje na svetu podobno budalost?

Toda naj vam navedem še „Credo“. Le mirni ostanite, tudi ta ne bode predolg. V oni partituri je za eno vrstico še celo krajši kot „Gloria“. Ves tekst za „Credo“ v oni maši je tale:

„Patrem omnipotentem, factorem coeli, coeli et terrae, visibilium omnium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Jesum Christum unigenitum. Et ex Patre, Patre natum omnia saecula. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem. Amen. Amen.“

Za Boga! Marsikaj mi je že prišlo pred oči, ali kaj takega pa še ne. In to se je pelo pri slovesni novi sv. maši, ni še leto od tega. Da se pri prvi sv. daritvi na tak nezaslišan način bije v obraz cerkvenim liturgičnim predpisom, to je naravnost škandal. Človek bi res ne verjel, da je v 20. stoletju še kaj takega mogoče.

Naj bi vendar vsaj gg. novomašniki imeli toliko samozavesti, da bi se ne zado:oljili s takimi gorostasnimi budalostmi! Odločno naj zahtevajo od organista, da se vsaj pri prvi sv. daritvi vrši vse po liturgičnih predpisih, da se vsaj takrat ne bo grešilo zoper voljo sv. Cerkve.

Ako pa organist ni zmožen, niti pri tako slovesni priliki ustreči liturgičnim določilom, naj obesi orglanje na klin in naj se loti kakega drugega rokodelstva; ker brez dvoma je zgrešil svoj poklic.

Prva sv. daritev je nekaj tako veličastnega in vzvišenega, da je pri tej priliki tudi na cerkvenem koru le ono umestno, kar je najboljše in kar se v vsakem oziru, bodisi po melodiji, bodisi po besedilu, popolnoma strinja z željo sv. Cerkve. To pač ne gre, da bi le novomašnik pri altarju v svoji gorečnosti natančno izvrševal predpisane cerkvene obrede, na koru pa bi se v istem času svojevolsko kršila liturgična določila, kakor da bi jih ne bila dala ista sv. Cerkev. Za tako izredno priliko se mora tudi organist s svojim pevskim zborom potruditi kar najbolj mogoče, da vsestransko ustreže volji sv. Cerkve.

Ako bi pa kje to res ne bilo mogoče, nasvetujem še eno radikalno sredstvo, naj se namreč opusti pela sv. maša in naj se opravi tiha sv. daritev, pri kateri bo tudi preprosti pevski zbor kos svoji nalogi. Tako se vsaj pri prvem slovesnem nastopu novomašnika ne bo grešilo zoper cerkvena pravila.

Še enkrat: Cerkevna pesmarica.

Uredil Anton Grum.

Splošno ocenjajoč zbirko sem povdarjal v zadnji „C. Gl.“-ovi številki med drugim zlasti to, da je poljubno preminjanje, oziroma potvarjanje originalov, kakor si ga je g. Grum dovolil v nekaterih pesmih, grajevredno in da je — v celoti sicer dobri zbirki — le na kvar.

Zdi se mi potrebno in nujno prvič že iz pietete do avtorjev in njih proizvodov, kakor tudi iz glasbeno umetniškega stališča kot takega tozadevno izpregovoriti nekaj resnih besed. O tej priliki pa si dovoljujem dotakniti se še nekega drugega, tudi ne malenkostnega vprašanja.

Pri nas je prišlo zadnje čase v že precej pogostno navado, da nekateri zlasti Riharja izdajajo v raznih boljših ali slabših prireditvah. Nekak navod, kako postopati v takem slučaju, je objavil že g. Fr. Kimovec v „C. Gl.“-u (XXXI. letnik, 3. številka). Tudi pisec teh vrst je podal kmalu nato v 4. in 5. štev. istega leta (1908.) nekaj misli k ravno tistemu poglavju.

Bil sem takrat zato, da naj se nadaljuje izdaja Riharjevih skladb, kar je res še dobrih in porabnih. Po daljšem prevdarjanju pa sem prišel do naziranja, da se nam ni niti v cerkvenem niti v glasbenem oziru bati kake škode, če se kakršnokoli prirejanje Riharjevih in podobnih skladb naših starejših cerkvenih skladateljev za naprej sploh opusti. Kar je pri Riharju in drugih starejših naših mojstrih za cerkev porabnega, to se je itak do sedaj — tu več, tam manj — proizvajalo, in so se vporabljale deloma originalne, deloma poznejše prireditve. Tudi v bodoče ne nameravamo Riharja popolnoma izločiti iz cerkvenoglasbenega repertoarja, ampak bomo radi proizvajali, kar je proizvajanja vredno. Zoper novo prirejanje Riharja pa bi kot prvi razlog navedel dejstvo, da se je v nekatere dosedanje prireditve vrinilo že dosti takega, kar ni zaslužilo, da se vnovič izdaja, oziroma prireja. Tudi so že nekateri pri tem delu tako slabo operirali, da nazadnje nimamo pred seboj niti Riharja niti povsem dobrih prireditev. Vse nadaljne eventualne napake in ponesrečene korake preprečimo lahko enkrat za vselej s tem, da se odločimo prenehati s kakršnimkoli prirejanjem Riharjevih skladb. — Priporočal pa bi hkrati, naj se skrbi za ohranitev originalnih eksemplarjev Riharjevih in drugih naših starejših cerkvenih skladb in naj „Cecilijino društvo v Ljubljani“ poizkuša napraviti si kolikor mogoče popolno zbirko vseh naših cerkvenoglasbenih, predvsem starejših, potem pa tudi novejših cerkvenih muzikalij. To bo po mojem skromnem mnenju za Slovence in njih kulturo večjega pomena nego če vedno in vedno Riharja preobračamo in ga v novi zbirki izdajamo.

In še nekaj! Čas hiti dalje in tudi glasbena umetnost ne počiva, ampak se razvija: napreduje ali nazaduje. Na Slovenskem je napravila v zadnjih treh desetletjih cerkvena in posvetna glasba brezdvomno precejšen korak naprej, in imamo hvala Bogu ne malo dobrih skladateljev oziroma glasbenikov. Naša glasbena literatura — omenjam predvsem cerkveno — je v tem času dokaj narasla. Pri liturgičnih opravilih proizvajamo poleg skladb tujih skladateljev (Nemecev, Lahov in dr.) tudi že proizvode domačih skladateljev: latinske maše, Requieme, Te Deume, Gradualia, ofertorije, Tantum ergo in razne druge latinske speve. In da smo zadnja desetletja še posebno glede slovenskih cerkvenih pesmi zelo napredovali in ima katerikoli vaški, trški in mestni organist na izbiri mnogo izredno lepih, cerkvenodostojnih in tudi v umetniškem oziru dovršenih skadeb, temu pač ne bo nikdo oporekal.

Tudi iz tega ozira se mi zdi potemtakem odveč vedno in vedno spravljati na površje Riharja in toliko važnost polagati nanj, ko moramo — vso zadevo trezno in pravično preso-jajoč — vendarle pripoznati, da je bil Rihar — kajpada predvsem glasben talent, kakršnih smo imeli Slovenci le še prav malo, da je svojčas veliko storil za povzdigo cerkvene glasbe na Slovenskem in da ima kot tak tudi gotovo svoje neoporečne zasluge, — a da je bil otrok svojega časa, ki je med mnogimi prekrasnimi svojimi pesmimi napisal tudi zelo dosti za cerkev neprikladnih¹⁾, in da so njegove skladbe — svojčas sicer na Slovenskem najboljše — danes v pretežni večini daleč za našimi sedanjimi: Foersterjevimi, Sattnerjevimi, Kimovčevimi in mnogimi drugimi.

¹⁾ V „Bogoljubu“, 1909. št. 6. str. 180. se urednik zelo ogreva za Riharjeve Marijine pesmi. Jedro njegovih besed je približno tole: „Riharja si ne damo vzeti, četudi morda njegove pesmi ne ustrezajo vsem zahtevam moderne glasbe. Rihar je bil apostol Marijinega češčenja med Slovenci“. G. urednik! V tem, da je bil Rihar velik Marijin častivec in v tem, da njegove — zlasti tudi premnoge Marijine — pesmi ne ustrezajo zahtevam moderne glasbe, v tem se strinjamo. Toda dovolite, da Vas opozorim na to, da mnoge Riharjeve pesmi radi precejšnje sentimentalnosti ali zaokroženosti tudi cerkvenim določbam glede cerkvene glasbe — v zmislu Pjavega „Motuproprija“ ne ustrezajo. In že iz tega — za Vaš cenjeni list — še posebno merodajnega stališča ne moremo nikakor soglašati z Vašim navdušenjem za Riharja. — Tudi o slavnem Jožefu Haydnu je znano, da je bil jako veren in pobožen katoličan. A to ga ni obvarovalo, da je vendar zlagal v jako posvetnem in za cerkev kar nič prikladnem duhu. Zlagal je „bona fide“. Enako Rihar. O tem ni dvoma. A kakor smo zoper Haydna, tako tudi zoper Riharja v toliko, kolikor ne odgovarjata resnobi bogoslužja. Pri izvenbogoslužnih pobožnostih pojte Riharjeve pesmi kakor in kolikor Vam drago! Zoper to sploh nikdo nič nima. A da bi se vse Riharjeve pesmi brez izjeme in brez izbire pele n. pr. tudi pri sv. maši in sploh med bogoslužjem, tega celo Rihar sam ni nameraval. To je znana reč. Sicer pa blagovolite, g. urednik, prepustiti vso zadevo cerkvenoglasbenim veščakom!

Utegne pa se primeriti, da se bo še ta ali oni lotil prirejanja Riharjevih skladb. V tem slučaju je dolžan vsakateri prirejevalec postopati skrbno in vestno; dolžan je to, kar je dobro, in kjer ni tehtnega razloga, da bi se kako mesto preminjalo, kaj šele slabše narejalo, — pustiti isto tako, kakor stoji v originalu. — Razsoditi pa, kaj je dobro in kaj ne, katero mesto porabno in katero potrebno poprave, in slednjič poprava sama, ki naj se kolikor mogoče naslanja na original, in pri tem vendar tako izvrši, da ustreza liturgičnim in umetniškim zahtevam, to gotovo ni lahka stvar. Kdor nima v to svrhu potrebne vsestranske in temeljite izobrazbe, naj se — kar bodi enkrat za vselej povedano — takega podjetja raje ne loti! —

Pri nekaj mestih v Grumovi pesmarici ne najdem razloga, zakaj se oddaljujejo od originalov. N. pr. pri št. 46. v 3. taktu 1. sistema je rabil g. Grum na 3. dobi terekvartni akord mesto v originalu stoječega kvintseksnega akorda. To je sicer mala razlika; a jaz bi si tu ne drznil preminjati originala, ker je gotovo lepše in okusnejše, če terekvartnemu akordu, ki stoji v 1. taktu na 3. dobi, sledi par taktov pozneje drug, kvintseksni akord in se na ta način ognemo ponavljanju istega akorda. V drugem delu št. 46. bi bil g. Grum bolje storil, če bi se bil držal Foersterjeve prireditve (Cecilija, I. del), ki je na par mestih odločna boljša nego Riharjev original. Tudi pri št. 44. bi bilo boljše držati se Foersterja, kakor hoditi svoja pota. — Dalje ne najdem pri št. 50. razloga, zakaj naj v 2. taktu 3. sistema 1. in

2. tenor pojeta: ko imamo v originalu postope v velikih in ne v

malih sekundah. Ravno tako so pri sklepu osminke v 1. basu poljubno ustavljene, ko se vendar ta sklep s samimi četrtinkami v vseh glasovih glasi veliko markantnejše in mogočnejše. — Pri št. 55. je brez razloga rabljen septimni akord mesto trizvoka: 1. sistem, 4. takt in v predzadnjem taktu. — Kdo neki Vam je, g. Grum, nasvetoval ritem, ki ga imate v št. 56.? Ali stoji mar tako v originalu? Gotovo ne. — Precej nenatančno sta prirejena št. 57. in 58. Razum tega je bilo glede št. 58. že enkrat povedano v našem listu, da ni prištevati najbolj cerkvenim. Presentimentalni sta št. 62. in 67. Za cerkev nerabna je na vsak način št. 37. (Glej, zvezdice Božje). V tej pesmi je skrajno nepravilno postopanje II. tenorja od 1. do 2. takta v 2. sistemu, pa tudi naprej prav nič lepo. Nepravilni postopi se dalje nahajajo: v št. 38. (vzporedno oktave med 2. tenorom in 2. basom koncem 3. sistema in potem še enkrat v četrtem); v št. 39. (1. bas naj poje v predzadnjem taktu 3. sistema *f* mesto *es*; enako v 4. sistemu); v št. 41. (grde vzporedne septime v zadnjem taktu prvega sistema in vzporedne oktave v predzadnjem taktu); v št. 50. (dvakrat vzporedne kvinte, v 3. taktu nekoliko, v 5. taktu pa zelo napačne); v št. 67. (vzporedne oktave v predzadnjem taktu); v št. 70. (slabo postopanje glasov od 1. do 2. takta v predzadnjem sistemu). Bolje bi bilo takole:

Pri št. 71. naj v 7. taktu 3. sistema 1. bas poje *fis* mesto *d*, kakor je pozneje pravilno napravljeno v zadnjem sistemu. Pri št. 72. pa mora v 3. taktu 3. sistema drugi bas peti: *d*, *b*, *es*. — Grumova pesem, št. 51. je vsled ponesrečene modulacije v prvem kakor tudi v drugem delu prištevati v celoti ponesrečenim. — Pri št. 5. omenjam

še to, da se melodija 1. basa v originalu glasi sledeče:

4. sistema 1. bas peti *e*, *dis*. —

Glede pisave oziroma litografičnega natasa omenjam, da ni primerno posamezne takte deliti na dva sistema, kakor dobimo to v Grumovi pesmarici malodane na vsaki drugi strani. To marsikoga precej moti. Pri tiskanih skladbah takega cepljenja taktov sploh ni.

Sklepam to oceno z iskreno željo, naj bi ocenjevateljem v „C. Glasbeniku“ ne bilo nikoli več treba grajati površnosti, kakor se je zadnje čase semtertje porajala pri izdaji nekaterih cerkvenoglasbenih zbirk in zadnjič pri Grumovi.

Stanko Premrl.

Dopisi.

Iz Šentjerneja na Dolenjskem. — Gg. Organisti in pevovodje! V „Slovenca“ št. 74. z dne 31. marca 1905 je bilo čitati, da so avstrijski glasbeniki predložili načrt zakona glede uravnave pravnih razmerij pevovodij, organistov, kapelnikov in glasbenih šol, kateri načrt pa še do danes ni prišel v državni zbornici v razpravo in v št. 3. „Cerkv. Glasb.“ l. 1907. je bilo čitati, da se ureditev gmotnih razmer morda le vendar dožene glasbenikom potom zakona in da se organisti za slučaj starosti in onemoglosti vsprejmo v zavarovalnico zasebnih uradnikov.

G. Bohumil Kaspar, regens chori Basilicae v Smichovem pri Pragi mi je sporočil, da je „Jednota češkoslovanskih glasbenikov“ dne 1. aprila t. l. vso to zadevo izročila g. državnemu poslancu Neumanu in da misli v jeseni deputacijo k vis. c. kr. vladi na Dunaj odposlati, h kateri naj bi se poleg Ōchov, Poljakov in Nemcev še tudi Slovenci pridružili.

Tudi sem se v tej zadevi obrnil do g. državnega poslanca dr. Stojana ter mu pojasnil slabo razmerje naših organistov, a mi je odgovoril, da je to zadevo g. ministru osebno izročil in da me bode o rešitvi te zadeve svoječasno obvestil.

Ker je, kakor je splošno znano, razmerje organistov in pevovodij vsled sedanje in vedno rastoče draginje v zelo slabem položaju in mnogi še toliko dohodkov nimajo, da bi mogli biti za slučaj starosti in onemoglosti zavarovani, zato je zelo nujno potrebno, da se gmotno stanje čim preje uredi, kar bode mogoče le edino potom zakona, vsled tega naj bi se sklical shod vseh slovenskih organistov in pevovodij v Ljubljani ter takrat ustanovila „Zveza vseh slovenskih ali jugoslovanskih glasbenikov“, ki bi vso zadevo izročila gg. državnim poslanecem ter ob enem izvolila deputacijo, ki bi se potem k visoki c. kr. vladi v jeseni na Dunaj odposlala.

Gg. organisti in pevovodje, nastopimo raje v tej zadevi združeno, da se naše želje čim preje izpolnijo, kakor pa da tarnamo in se vsepovsodi čez svoj stan pritožujemo.

Leopold Zupin, organist.

Razne reči.

— Po 41 letnem marljivem delovanju se loči naš cerkvenoglasbeni starosta, blagorodni gospod Anton Foerster koncem tega meseca od stolnega kora in od stolnih orgel. Ker smo njegove zasluge prilično že opisali in so tako znane, da jih vsak mora uvaževati, kdor se le površno zanima za cerkveno glasbo pri ljubljanski stolnici, zato rečemo samo: Spomin na njegovo delovanje nam ostane nevenljiv, želimo pa, da jasnega lica in trdnega zdravja po napornem delu uživa počitek in mir večerne zarje življenja — do skrajne meje. — Naslednik mu bode, kakor znano, č. g. Stanko Premrl, doslej prefekt v knezoškofijskem Alojzijevišču.

— Občni zbor Cecilijinega društva za stolno župnijo sv. Nikolaja v Ljubljani se vrši dné 27. junija 1909 ob 11. uri v prostorih orglarske šole (Vodnikov trg šte. 5) z nastopnim sporedom: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti. Odbor.

— Orglarska šola Cecilijinega društva bode končala šolsko leto 1908/9 dné 8. julija z javnim izpraševanjem, h kateremu se vabijo vsi prijatelji cerkvene glasbe. Začetek ob 8. uri.

— III. mednarodni glasbenoznanstveni kongres se je vršil na Dunaju od 25.—29. maja ob priliki stoletnice smrti Jožefa Haydna. Udeležencev je bilo krog 1000. Izmed Slovencev (in sploh Jugoslovanov) sta se ga udeležila ravnatelj dr. J. Mantuani in Fr. Kimovec, ki nam je obljubil o tem velezanimivem kongresu obširneje poročilo.

Današnjemu listu je pridejana 7. šte. prilog.

Odgovorni urednik lista **dr. Andrej Karlin**. — Odgovorni urednik glasb. priloge **Stanko Premrl**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.